

Агроекологичната политика на България и Европейския съюз: приоритети за развитие до 2020

Дамян Киречев

Agri-environmental policy in Bulgaria and European union: development priorities till 2020

Damyán Kirechev

Abstract

The study focuses on agri-environmental policy as a key element of the Common Agricultural Policy, that provides public goods and benefits from agriculture, compatible with environmental protection. It analyzes the Bulgarian agri-environmental policy and the conceptual relation between agri-environment and other CAP measures. Implementation of agri-environmental payments has been analyzed. Those payments are considered an important instrument of agro policy implementation. The report concludes there's serious delay and retardation in Bulgarian agri-environmental policy, which is a huge challenge for planning funds to support the EU. The study brings out the priorities in agro-environmental policy for the new program period and the emanated CAP changes.

It suggests potential key measures and accompanying measures for creating of public goods by agriculture referring to ecology.

Key Words: agri-environmental policy, agri-environmental payment, common agricultural policy, agri-environmental measures

Интегрирането на политиката за опазване на околната среда в рамките на всички европейски политики е важен принцип, определен в стратегията за развитие на ЕС „Европа 2020“. Агроекологията е ключов елемент за интегриране на концепцията за опазване на околната среда с Общата селскостопанска политика (ОСП) на ЕС. Като се има предвид, че над 70% от територията на ЕС се използва за селско и горско стопанство, страните-членки са изправени пред предизвикателството да поддържат ефективни и продуктивни тези сектори, като се подобряват ползите за околната среда. Ето защо, като насърчава земеделските производители да подобряват и опазват тяхната земеделска земя, да разнообразяват земеделските си практики, политиката за селското стопанство на Съюза е насочена към осигуряването на обществени ползи и блага от аграрния сектор, съвместими с опазването на околната среда.

Агроекологичната политика не е нова за ЕС, а се развива повече от двадесет и пет години, но в навечерието на новия програмен период, предизвикателствата се увеличават. Възникнала през 1985 г. като доброволна мярка, от 1992 г. е единствената задължителна мярка в рамките на политиката на ЕС за развитие на селските райони. В този смисъл, *целите на настоящото изследване са насочени към: изучаване рамката за прилагане на агроекологичната политика в ЕС и у нас; изследване и анализ на прилагането ѝ у нас; извеждане на приоритетите в развитието на агроекологичната политика в посока 2020 г.*

Рамка за прилагане на агроекологичната политика в ЕС и България.

Агрополитиката в областта на опазването на околната среда е един от най-утвърдените механизми на политиката в рамките на ОСП. Първоначално (след 1987 г.) тя е насочена най-вече към смекчаване на въздействието върху околната среда вследствие интензификацията на селското стопанство и за възприемане на позитивните ефекти на екстензивното земеделие. Агроекологичната политика има ключова роля в приоритетите на ЕС в областта на околната среда по повод екологичните ситуации, опазване на биологичното разнообразие и получаване на услуги от екосистемите. В Регламент 1698/2005 е заложена идеята допълнително да се окуражат земеделските производители и собственици на земи да предлагат на обществото

производствени методи съвместими със защитата и подобряването на околната среда, ландшафта, неговите характеристики, природните ресурси, почвата и разнообразието¹.

От 2000 г., агроекологичните програми са проектирани и се изпълняват в държавите-членки или на регионално ниво, чрез програмите за развитие на селските райони (ПРСР) за период от седем години. За периода 2007-2013 г. в бюджета на ЕС са заделени за плащания свързани с агроекология 22,2 млрд. евро (от които 637,46 млн. евро за България), разпределени в рамките на 88 схеми за развитие на селските райони, най-често включващи комбинация от хоризонтални и регионални мерки. Основен източник на финансиране на целите в областта на агроекологията е Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР). Основен принцип включен във финансирането на агроекологичната политика е, решенията на земеделските производители да са основани на доброволна основа, а нивото на поетите ангажименти от бюджета на ЕС да е достатъчно привлекателен за производителите и собствениците на земи², за да компенсират направените от тях разходи и пропуснатите ползи в резултат на поетите агроекологични ангажименти.

Според експерти на Института за европейска политика по околната среда (IEEP), страните членки в общ и регионален план са възприели различни подходи към прилагането на агроекологичните мерки³, отразяващи наред с други фактори, политическите приоритети, уязвимостта към суша или ерозия на почвата, характерните земеделски системи и практики, местообитанията и характеристиките на земеделската земя, рисковете за околната среда и приоритетите в социално-културните различия в отношението към околната среда и ролята на земеделските стопани. В резултат на това, агроекологичните схеми включени в ПРСР на страните-членки се различават по обхвата и амбицията на целите по опазване на околната среда, управлението на стопанствата, териториалния обхват на схемата, относителното равнище на отпуснатите средства, както и някои критерии за допустимост. Имайки предвид, че при изграждането на агроекологичните схеми, отделните държави членки могат да определят различни изисквания касаещи управление на ниво ферма, последните могат да се опишат като потенциално „входно ниво“ за влизане в схемата, но може и да съществуват по-специфични и възискателни изисквания за участие в схемата, което ги определя като „високо ниво“. Структурирането на различните схеми касаещи фермерите могат да бъдат само и единствено касаещи входа на схемата, но могат и да предполагат и по-високи изисквания в рамките на една и съща схема. Влизането на фермерите в дадена схема за подпомагане може да се определят от няколко аспекта⁴: внедряване на изисквания за управление, които са на нива близки до препоръчаните; не се предполага значителна промяна на системата на земеделие; насочени са към по-голямата част на стопанства и земи в рамките на определен район или определен вид; предполагат фиксирани плащания; имат относително лесна процедура за кандидатстване и одобрение. Концептуалната връзка между агроекологичните мерки и другите мерки включени в ОСП на ЕС е представена на Фигура 1.

Фигура 1 показва как екологично насочените мерки предоставящи потенциал за доставяне на допълнителни ползи за околната среда се вписват сред мерките осигуряващи кръстосано прилагане във връзка с директните плащания и общата организация на пазара. За всяка пирамида, хоризонталната ос изобразява допустимата земеделска площ, обхваната от всяка мярка, а вертикалната ос показва нивото на опазване на околната среда (екологичните

¹ Съображение 35 на Съвета, Регламент № 1698/2005 от 20 септември 2005 г. относно подпомагане и развитие на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони

² Около 600 хил фермери и собственици на земи, обработващи около 17,5 млн.ха, от около 7,3 млн фермери, собственици на над 160 млн. ха за Съюза.

³ Keenleyside, C. at all. Delivering environmental benefit through the entry-level agri-environment schemes in the EU, IEEP, London, 2012, p. 1

⁴ Пак там, с. 2

доставки се увеличават към върха) и степента на административно прилагане на мерките (административните улеснения намаляват от върха).

Фигура 1 Концептуална връзка между агроекологичните и другите мерки на ОСП⁵

Фигура 1а показва в опростен вид настоящите отношения на мерките включени в агроекологичната политика. Кръстосаното прилагане се отнася за цялата земеделска земя, за които са направени искания за подпомагане съобразно ОСП (Стълб I – Директни плащания и Обща организация на пазара), а достъпът до агроекологичните схеми се прилага в част от стопанствата в страната, а за по-високите схеми от „високо ниво“ се прилагат към още по-малка част (в ЕС около 20% от земеделската земя попада в агроекологичните схеми). Фигура 1б показва как предложените схеми за екологизиране се вписват в рамките на сегашната система и потенциалната екологична допълняемост, което може да се постигне чрез прилагането им. Съгласно предложените мерки за екологизиране на земеделието, над мерките по Стълб I се появяват мерки насочени към области с екологичен фокус, които заедно с входните агроекологични мерки се явяват допълнителни задължения, предоставящи по-висока екологичност. Предложени стимули по Стълб II могат да увеличат потенциала на селското стопанство за опазване на ресурсите и средата и да се освободят допълнителни ползи за околната среда от прилагането на „зелена“ политика. Фигурата дава само опростен вид на прилагането на агроекологичните мерки за подкрепа, а в действителност връзките между различните мерки на подпомагане по двата стълба на ОСП могат да се разглеждат и в по-сложен модел.

За реализиране на целите на агроекологичната политика в областта на околната среда, формулирането на мерките за прилагане предполага спазването на няколко основни принципа, разработени от Директората по земеделие и селско развитие на Европейската комисия⁶. Принципите са задължителни и определят насоките на развитие на Съюза, държавите-членки и регионите.

Основната група от селскостопански практики свързани с агроекологичната политика на съвременния етап са насочени към реализирането на действията относно: биологичното

⁵ Allen, B. at all. Maximizing environmental benefit through Ecological focus areas, IEEP, London, 2012, p. 7

⁶ Agri-environment Measures. Overview on General Principles, Types of Measures, and Application. Directorate General for Agriculture and Rural Development, European Commission, Unit G-4 - Evaluation of Measures applied to Agriculture, Studies. March 2005

земеделие; интегрираното производство на земеделска продукция; разширяване на системите за отглеждане на земеделски култури чрез намаляване на използваните торове, пестициди, намаляване и разширяване на животновъдството; ротация на културите, поддържане на площи под угар; действия за предотвратяване или намаляване на ерозията на почвата; поддържане на генетични ресурси (местни породи, застрашени от изчезване, растения, застрашени от генетична ерозия); опазване на биоразнообразието; действия за подобряване на ландшафта, включително опазването на историческите характеристики на земеделската земя; водата (с изключение на управление на хранителните вещества), като например създаване на буферни ивици, синори, управлението на влажните зони и др.

В предложените в ПРСР схеми всички имат потенциал да допринесат пряко или косвено най-малко върху две от целите в областта на околната среда и почти всички от тях имат потенциал да допринесат за биологичното разнообразие на земеделската земя и адаптирането към измененията на климата.

Агроекологичната политика на България не е нова за програмния период 2007-2013 г., тъй като в предходния програмен период действаше програма САПАРД, макар че агроекологичните схеми по нея бяха отворени едва 2006 г. и се реализираха само четири пилотни. Тези пилотни схеми бяха в основата върху която се изградиха и мерките на агроекологичната политика за периода 2007-2013 г. Сравнение на схемите по САПАРД и ПРСР прилагани в България е представено в Таблица 1.

Таблица 1

Агроекологични схеми по САПАРД и ПРСР прилагани в България

САПАРД (2000-2006), пилотни схеми	ПРСР (2007-2013)
Органично земеделие: - плодове и зеленчуци; - медицински растения и билки; - фуражни култури.	Органично земеделие: - органично производство за всички земеделски култури; - биологично пчеларство.
Застрашени местни породи животни: - 4 породи.	Традиционно животновъдство: - 27 местни породи; - планинско животновъдство.
Управление на местообитания близки до природните: - естествени ливади и пасища; - влажни земеделски зони.	Възстановяване и управление на земеделски земи с висока природна стойност (ВПС): - Възстановяване и поддържане на недоизпасани затревени площи с ВПС; - Възстановяване и поддържане на преизпасани затревени площи; - Поддържане на местообитанията на защитени видове в обработваемите земи
Поддръжка на противоерозионни практики	Опазване на почвите и водите: - Въвеждане на сеитбооборот за опазване на почвите и водите; - Контрол на почвената ерозия.
	Характеристики на ландшафта: - Поддържане на традиционни овощни градини.

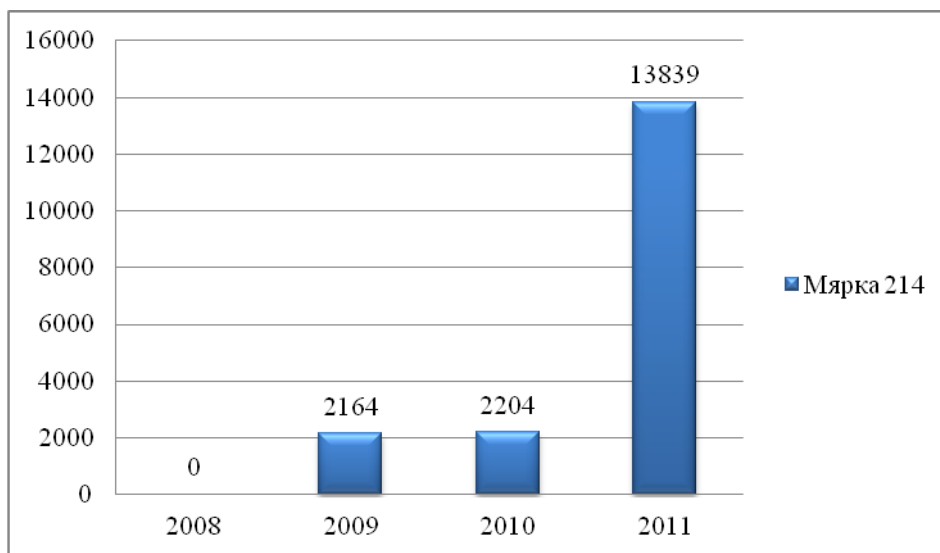
Агроекологичните мерки включени в Ос 2 на ПРСР за периода 2007-2013 г. са в основата на изграждането на Националната агроекологична програма (НАЕП), чиято основна цел е да поощри въвеждането на природосъобразни методи на земеделско производство.

Всички земеделски стопани, участващи в мярката и получаващи агроекологични плащания, трябва да спазват на територията на цялото стопанство: условията за поддържане на земята в добро земеделско и екологично състояние и минималните изисквания по отношение на минералните торове и продуктите за растителна защита, както и други задължителни изисквания, установени с националното законодателство или определени в ПРСР.

Анализ на изпълнението на агроекологичната политика в България.

В областта на агроекологичната политика у нас през последните години се постига все по-голям напредък във връзка с администрирането на политиката и извършването на плащанията. През 2011 г. е постигнат напредък по отношение намаляване на сроковете за обработка на заявленията от кампания 2011 г. Като резултат, за първи път в програмния период преди 31.12.2011 г. са извършени голяма част от плащанията за кампанията от 2011 г., а през 2011 г. са извършени плащанията и за кампания 2010 г.⁷ Ускоряването на обработката и на плащанията се оценява високо от бенефициентите по агроекологичните плащания, защото това им дава възможност да се подготвят за следващата стопанска година, а в условията на финансова криза, това е важен фактор за тях. В предходните години те получаваха по-късно плащанията от другите фермери, като се задържаха и плащанията им по други мерки и схеми, което ги поставяше в по-неблагоприятни условия от фермерите, които не кандидатстват по мярката.

По мярка 214 „Агроекологични плащания“ се наблюдава постоянен ръст в броя подадени и одобрени заявления. През 2010 г. са подадени 1 781 заявления, което представлява увеличение с 23% спрямо 2009 г., а през 2011 г. броят им достига 1972, което ръст от 11% спрямо 2010 и 35% спрямо 2008 г. Плавен ръст се наблюдава и по отношение на одобрените заявления. Като достигат 1554 бр. През 2010 г. и 1668 бр. През 2011 г. През 2011 г. са одобрени 58% спрямо 2008 г., която е първата година на прилагане. Намалява делът на отхвърлените заявления от 28% за 2008 г. до 13-15% за следващите кампании. Също така заявленията с оторизирана сума „0“ евро намаляват като абсолютна стойност и като процент от одобрените заявления и достигат 285 бр (18%) за 2010 г. и 225 бр. (13%) за 2011 г. Увеличение се наблюдава по отношение на оторизираните разходи за кампании 2010 г. и 2011 г., като достигат съответно 6,227 хил.евро и 7,333 хил. евро.

Фигура 2 Динамика на агроекологичните плащания за периода 2008-2011 г. (в хил. евро)

⁷ Годишен доклад за изпълнение на ПРСР в Република България (2007-2013), в периода 01.01.2011-31.12.2011 г., юни 2012, МЗХ

През 2011 г. значително се увеличават платените средства по агроекологичната мярка и достигат 13,839 хил.евро (принос на ЕЗФРСР), което е увеличение над 6 пъти спрямо 2010 г. През 2011 г. са платени на земеделските стопани 76% от публичните средства по мярката за целия програмен период. Това се дължи на ускореното разглеждане на заявленията и извършване на плащания по кампания 2011 г. преди 31.12.2011 г., както и на променените нива на плащане. Налице е взаимното влияние между мярка 214 и гарантирания бюджет за преход към биологично земеделие по мярка 121 Модернизиране на земеделските стопанства. Подобряването на прилагането по мярка 214 дава сигурност на земеделските производители и се увеличават подадените проекти по гарантирания бюджет по мярка 121. През 2011 г. изоставаният до края на 2010 г. бюджет 4 „инвестиции, пряко свързани с изграждане на съоръжения, както и съответните съоръжения за биологично чиста земеделска продукция“ бележи най-голям напредък през 2011 г. Договорени са 64 проекта (10 пъти увеличение) със стойност на публичните разходи 8,3 млн. евро (увеличението е над 19 пъти). От друга страна, наличието на гарантиран бюджет по мярка 121 осигурява комплексна подкрепа за фермерите и ги мотивира да развиват земеделско производство по биологичен начин.

Прилагането на агроекологичните мерки се подобряват с плавен ръст през 4-те години на програмния период. Това показва, че предприетите мерки за преодоляване на проблемите по мярката дават първите резултати. От оторизираните публични средства най-много са биологично растениевъдство - 8,803 хил. евро публични средства (46% от средствата по мярката), следвани от ВПС-1 4,471 хил. евро публични средства (23% от средствата по мярката) и опазване на застрашени от изчезване местни породи 3,136 хил. евро (16% от средствата по мярката) и пасторализъм - 1,323 хил. евро (7%).

През 2012 заявления за подпомагане по мярка 214 са подали 2 630 земеделски стопани, като в тях са включени 3 406 направления. Подадените заявления за подпомагане по направление Биологично растениевъдство са 989 бр., като заявените площи за подпомагане са 26 595,39 ха. Общо заявените пчелни семейства, отглеждани по биологичен начин, са 35 613 броя. Броят на кандидатите, които за първи път подават заявления за подпомагане по мярката е 830, като най-голям интерес има по направление Биологично растениевъдство. Нараства броят на подадените заявления в направление „Опазване на почвите и водите“, където броят им нараства от 3 през 2011 на 102. Висок е броят на бенефициентите, подали заявление по направление „Опазване на застрашени от изчезване местни породи“. През 2011 и 2012 се извършиха и промени в посока облекчения по прилагането на мярката.

Качественият анализ на одобрените заявления показва, че:

- броят на одобрените кандидати за подпомагане по мярката представлява само 7% от поставената в ПРСР цел;
- одобрените за подпомагане площи са 51% от поставената цел в ПРСР;
- по отношение на генетичните ресурси, броят на одобрените проекти представлява 26,2% от заложената в Програмата цел.

Поради приближаване на края на програмния период, независимо от постигнатия напредък по прилагане на мярката, данните показват, че трудно ще бъде реализирано постигането на целите на агроекологичните плащания и усвояването на средствата.

Приоритети в развитието на агроекологичната политика в посока 2020.

През октомври 2011 г. Европейската комисия при законодателни предложения за бъдещето на ОСП (СОМ (2011 627/3), насочени към подпомагане националните и регионалните власти да вградят в екологичните приоритети и принципи в проектирането и изпълнението на ПРСР. Тези предложения касаят реструктурирането на Стълб II (развитие на селските райони) и съдържат елемент на екологизация на Стълб I (обща организация на пазара и директни плащания).

Таблица 2

Оторизирани суми по направления на агроекологичните плащания за периода 2008-2011 г.
(хил. евро)

Направление	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2011 г.	Общо:	%
Биологично растениевъдство	483	1,311	2,578	4,432	8,803	45,9
Биологично пчеларство	198	202	230	388	1,018	5,3
ВПС – 1	1,126	698	1,305	1,341	4,471	23,3
ВПС – 2	21	57	40	0	118	0,5
Поддържане на местообитания	4	0	20	0	24	0,1
Поддържане на характеристики на ландшафта	3	5	8	8	24	0,1
Въвеждане на сеитбообращение	0	0	29	0	29	0,1
Контрол на почвената ерозия	37	54	71	42	204	1
Опазване на застрашени от изчезване местни видове	509	741	1,067	818	3,136	16,3
Пасторализъм	112	339	578	294	1,323	6,9
Общо:	2,493	3,407	5,927	7,324	19,151	100,0

Промените в Стълб I са насочени към разширяване на екологичните приоритети доставяни с ОСП, като съществено място в това направление има предложението за разпределяне на 30% от средствата към екологичните плащания. Земеделските производители ще бъдат задължени да следят изискванията за разнообразяване на реколтата, поддържане на постоянни пасища за животните и екологично приоритетни области (Ecological Focus Areas (EFA)).

Промените в Стълб II се очаква да включват замяна на четирите оси, характеризиращи настоящите ПРСР с шест приоритетни за ЕС тематични цели, посочени в Общата стратегическа рамка за периода 2014-2020 г., в т.ч.:

1. Насърчаване на трансфера на знания и иновации;
2. Повишаване на конкурентноспособността;
3. Хранителната верига организация и управление на риска;
4. Възстановяване, опазване и подобряване на екосистемите;
5. Насърчаване на ефективното използване на ресурсите и прехода към икономика с ниски нива на въглеродни емисии;
6. Насърчаване на социалното приобщаване, намаляването на бедността и икономическото развитие на селските райони.

Сериозна промяна се очертава във връзка с добавянето на климата към мерките за агроекология и опазване на околната среда, както и създаването на отделна мярка за развитие на биологично земеделие. Според Allen, B. и др.⁸ това ще даде по-голяма гъвкавост и по-

⁸ Allen, B. at all. Fit for the environment: Principles and Environmental priorities for the 2014-2020 Rural development programmes, Produced for the RSPB, IEEP, London, 2012, p. 2

интегрирано използване на мерките за постигане на ползи за околната среда.

Според Общата стратегическа рамка за периода до 2020 г., ключова роля в реализирането на агроекологичната политика на ЕС се очаква да има ЕЗФРСР, във връзка с подкрепа за производствени техники и насърчаване на управленските практики в областта на биоразнообразието, почвите, водите и смекчаване влиянието на климатичните промени. Като се имат предвид съответните приоритети посочени в Общата стратегическа рамка и шесте приоритета произтичащи от ЕЗФРСР, основните резултати от подкрепата на предоставянето на екологични блага могат да се търсят основни направления, посочени в Таблица 3.

Някои от мерките ще имат ключов характер за постигане на определени приоритети в областта на околната среда, други мерки могат да играят съпътстваща роля за постигане на резултатите, а трети, могат да осигуряват кръстосана подкрепа на секторите за изпълнението на всички цели. Прилагането на отделните мерки могат да имат различно отношение към доставката на екологичните приоритети. Ето защо, Allen, В. и др.⁹ предлагат класифицирането на мерките в четири основни типа:

- Мерки касаещи мотивиращи плащания във връзка с изпълнението на специфични операции по управлението на земите или прилагане на обезщетения по повод управления на някои ограничения.

- Мерки касаещи реализирането на подкрепата на инвестиции в земеделска, горска или екологична инфраструктура.

- Мерки съдействащи за добавяне на стойност за реализирането на екологично устойчиво производство на продукти от селското и горското стопанство;

- Мерки подкрепящи инициативи на фермери, горски стопанства или други заинтересовани страни относно изграждане и повишаване на капацитетните им възможности.

В заключение може да се обобщи, че агроекологичната политика, като част от Общата селскостопанска политика, ще разширява значението си да осигурява плащания насочени към постигането на селскостопански практики, полезни за климата и околната среда. Понастоящем много от проектните предложения на Европейската комисия в областта на агроекологията са все още неясни, ето защо е необходимо да се разширява екологичния фокус за селското стопанство. В резултат на разширяване на екологичните схеми и обвързването им по двата Стълба на ОСП ще се осигури по-голяма допълняемост между различните мерки на политиката, ще съдейства за ограничаване на негативните въздействия върху селскостопанското производство и ще спомага да се съхраняват ползите за околната среда.

⁹ Пак там, с. 14

Направление, приоритетни резултати и потенциални мерки на агроекологичната политика

Екологично благо	Приоритетни резултати	Ключови мерки	Съпътстващи мерки
биологичното разнообразие	<ul style="list-style-type: none"> • благоприятен природозащитен статус се постига и поддържа за полуестествени местообитания и застрашени видове засегнати от земеделието и горското стопанство; • поддържане на биологичното разнообразие и ползите за селското и горското стопанство от земи с висока природна стойност • реализиране на неселскостопански дейности насочени към управлението на дивата природа и подобряване свързаността на местообитанията; • постигане на разнообразие и свързаност на земеделски земи и горски местообитания чрез управление на ландшафта • подобряване устойчивостта на земеделски земи и горските екосистеми към изменението на климата, включително насърчаване на генетичното разнообразие на земеделските култури и животни. 	<ul style="list-style-type: none"> • Агроекология и климат. • Горска среда и опазване на горите. • Инвестиции в материални активи (инвестиции в непроизводствени дейности). • Основни услуги и обновяване на селата в селските райони. • Създаване на агро-лесовъдни системи. • Инвестиции за подобряване на устойчивостта и екологичната стойност на горските екосистеми. • Натура 2000 и Рамковата директива за водите плащания 	<ul style="list-style-type: none"> • Схеми за качество на селскостопанските продукти и храни. • Съпътстващи мерки по залесяване и създаване на гори. • Превенция и възстановяване на щети, нанесени на горите от горски пожари и природни бедствия и катастрофални събития. • Инвестициите в нови горски технологии и в преработка и маркетинг на горски продукти. • Органично производство. • Плащанията и за определяне на райони, които са изправени пред природни или други специфични ограничения
води	<ul style="list-style-type: none"> • подобряване и опазването на биологичното състояние на влажните зони, реките и водоемите, чрез намаляване на водоземане и по-ефективно съхранение и повторно използване на водата в селското стопанство; • намаляване дифузното замърсяване на повърхностните и подземните води с нитрати, фосфати и препарати за растителна защита (ПРЗ) в резултат на селското стопанство и управлението на горите; • подобряване ефективността на използване на торове и ПРЗ в селското и горското стопанство; • ограничаване на риска за околната среда при преминаване на води и водни течения през 	<ul style="list-style-type: none"> • Агроекология и климат. • Горска среда и опазване на горите. • Инвестиции в материални активи. • Основни услуги и обновяване на селата в селските райони. • Залесяване и създаване на гори. • Създаване на агро-лесовъдни системи. • Превенция и възстановяване на щети на годите от пожари и природни бедствия и катастрофи. • Инвестиции за подобряване на устойчивостта и екологичната стойност на горските екосистеми. • Натура 2000 и Рамковата директива за 	<ul style="list-style-type: none"> • Схеми за качество на селскостопанските продукти и храни. • Инвестициите в нови горски технологии и в преработка и маркетинг на горски продукти. • Органично производство. • Плащанията и за определяне на райони, които са изправени пред природни или други специфични ограничения

	зеделски земи и гори	водите плащания.	
Екологично благо	Приоритетни резултати	Ключови мерки	Съпътстващи мерки
почви	<ul style="list-style-type: none"> • намаляване риска от ерозия на почвата вследствие на вятър и вода • подобряване съдържанието на органичната материя • поддържане в добро хидроложко и биологично състояние на почвата; • функционална способност на почвата да предоставя екосистемни услуги за защита от вреди, причинени от селското и горското стопанство. 	<ul style="list-style-type: none"> • Агроекология и климат. • Горска среда и опазване на горите. • Инвестиции в материални активи (инвестиции в непроизводствени дейности). • Основни услуги и обновяване на селата в селските райони. • Залесяване и създаване на гори. • Създаване на агро-лесовъдни системи. • Превенция и възстановяване на щети на годите от пожари и природни бедствия и катастрофи. • Инвестиции за подобряване на устойчивостта и екологичната стойност на горските екосистеми. 	<ul style="list-style-type: none"> • Схеми за качество на селскостопанските продукти и храни. • Инвестициите в нови горски технологии и в преработка и маркетинг на горски продукти. • Биологично земеделие. • Натура 2000 и рамковата директива за водите. • Плащания за райони, изправени пред природни и други ограничения
Климат	<ul style="list-style-type: none"> • подобряване улавянето и увеличаване на капацитета за съхранение на въглероден диоксид от зеделските и горските земи; • подобряване способността за съхранение на въглерод в растителността и почвите; • намаляване на емисиите на въглеродни и азотни емисии, метан от земите от селското и горското стопанство; • повишаване на ефективността от използването на горивата в селското и горското стопанство и намаляване на зависимостта от изкопаеми горива. 	<ul style="list-style-type: none"> • Агроекология и климат. • Горска среда и опазване на горите. • Инвестиции в материални активи. • Основни услуги и обновяване на селата в селските райони. • Залесяване и създаване на гори. • Създаване на агро-лесовъдни системи. • Превенция и възстановяване на щети на годите от пожари и природни бедствия и катастрофи. • Инвестиции за подобряване на устойчивостта и екологичната стойност на горските екосистеми 	<ul style="list-style-type: none"> • Схеми за качество на селскостопанските продукти и храни. • Инвестициите в нови горски технологии и в преработка и маркетинг на горски продукти. • Биологично земеделие. • Натура 2000 и рамковата директива за водите. • Плащания за райони, изправени пред природни и други ограничения.

Пред България стои сериозното предизвикателство да спази изискването на Европейската комисия да усвои най-малко 50% от средствата по агроекологичната мярка, която до този момент е с най-ниска усвояемост. Това изисква разширяване на кръга бенефициенти включени в мерките за подпомагане, разширяване на обхвата на мерките, стимулиране на потенциалните бенефициенти, облекчаване на процедурите по прилагане на политиката, провеждане на разяснителни кампании и др.

Използвана литература:

1. Годишен доклад за изпълнение на ПРСР в Република България (2007-2013), в периода 01.01.2011-31.12.2011 г., юни 2012
2. Регламент № 1698/2005 от 20 септември 2005 г. относно подпомагане и развитие на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони
3. Agri-environment Measures. Overview on General Principles, Types of Measures, and Application. Directorate General for Agriculture and Rural Development, European Commission, Unit G-4 - Evaluation of Measures applied to Agriculture, Studies. March 2005
4. Allen, B. at all. Fit for the environment: Principles and Environmental priorities for the 2014-2020 Rural development programmes, Produced for the RSPB, IEEP, London, 2012
5. Allen, B. at all. Maximizing environmental benefit through Ecological focus areas, IEEP, London, 2012, p. 7
6. Keenleyside, C. at all. Delivering environmental benefit through the entry-level agri-environment schemes in the EU, IEEP, London, 2012

За контакти:

Гл. ас. Дамян Димитров Киречев
Икономически университет – Варна
dkirechev@ue-varna.bg